16.10.2018 Dnro H1783/01.02.01/2018

Valtionvarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Lausuntopyyntönne 04.10.2018

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Tulli toteaa vastauksena lausuntopyyntöönne seuraavaa.

Taustaa

Tulli on vähentänyt henkilöstönsä määrää noin 720 henkilötyövuodella valtionhallinnon tuottavuusohjelman käynnistymisen jälkeen vuodesta 2006 kuluvan vuoden loppuun mennessä. Vähennys sisältää noin 200 henkilötyövuoden siirron Verohallintoon auto- ja valmisteverotuksen siirron yhteydessä vuonna 2017. Henkilöstön määrää kyettiin vähentämään suunnitelmallisesti tulliasioinnin digitalisoinnin ja kohdehakuisen valvonnan kautta. Valitettavasti määrärahojen niukkuus pakotti jättämään korvaamatta poistumaa tehtävistä ja alueilta, joissa olisi tarvittu enemmän henkilöstöä, mikä on vaikeuttanut myös kykyä luoda uuden teknologian käyttöönoton vaatimaa uutta osaamista.

Kuluvana vuonna Tulli on pystynyt vakiinnuttamaan henkilöstönsä määrän viime vuoden lopun noin 1 860 henkilötyövuoden tasolle. Tulli on voinut korvata pitkästä aikaa poistumaa suunnitelmallisesti niihin tehtäviin ja sellaisella osaamisprofiililla, joihin on suurin tarve.

Hallituksen esitys talousarvioksi vuodelle 2019

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2019 Tullin toimintamenomomentin 28.10.02 määrärahaksi tulisi 167 058 000 euroa. Summa on 1 452 000 euroa suurempi kuin vuoden 2018 talousarvio sisältäen I lisätalousarvion vuodelle 2018. Toimintamenomäärärahojen nimellisestä kasvusta huolimatta Tullin käytettävissä olevan määrärahat tosiasiallisesti kuitenkin pienenevät noin 3 miljoonaa euroa ensi vuonna suhteessa tämän vuoden määrärahoihin.

Määrärahojen nimellinen kasvu johtuu suurelta osin siitä, että hallituksen esityksessä vuoden 2019 talousarvioksi Tullin määrärahoihin on sisällytetty kokonaan uutena tehtävänä (ja siten koko erillisenä resursoitavaksi tulevana tehtävänä) kansallisen tilirekisterin rakentaminen vuosina 2019-2020. Viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanoon liittyvän pankki- ja maksutilien rekisterin rakentamiseen on esityksessä esitetty 3 940 000 euron määrärahaa. Lisäksi määrärahaesitykseen sisältyy kustannusneutraaleja muutoksia, kuten mm. 643 000 euron määrärahalisäys eläkerakenteen muutoksesta johtuen, jotka eivät käytännössä lisää Tullin operatiiviseen toimintaan käytettävissä olevia määrärahoja.

PL 512
00101 HELSINKI

vaihde
0295 5200

kirjaamo@tulli.fi
tulli.fi

Y-tunnus
0245442-8

Nykytasoisen vuodelle 2018 myönnettyjen määrärahojen mahdollistaman Tullin operatiivisen toiminnan tason ylläpitäminen tulisi edellyttämään aiemmilta vuosilta periytyvän siirtomäärärahan merkittävää käyttämistä rahoitusvajeen kattamiseksi. Tosin Tullin siirtomäärärahakanta on jo nykyisellään alhaisella tasolla sen olleessa tosiasiallisesti noin 5 % (8,7 miljoonaa euroa) Tullin viimeaikaisesta vuotuisesta määrärahasummasta. Laskennallisesti Tullin siirtomäärärahat ovat 18,3 miljoonaa euroa, mutta tästä 9,6 miljoonaa euroa (53 % siirtomäärärahoista) on sidottu tulliselvitysjärjestelmän kokonaisuudistukseen liittyvän erillisrahoituksen siirtyviin määrärahoihin, jotka eivät siis ole miltään osin käytettävissä Tullin varsinaiseen operatiiviseen tullitoimintaan. Samaan aikaan vuodelle 2019 siirtyviin määrärahoihin tulee sisältymään pääosin mm. automatisoidun postilinjaston kehittäminen ja rakentaminen, koska hankkeen valmistelu ja kilpailutuksen toteutus sekä integrointi Postin prosesseihin eivät mahdollista investoinnin toteuttamista vielä vuoden 2018 aikana.

Tullille myönnettiin vuoden 2018 määrärahoihin 1 000 000 euron korotus tulliselvitys- ja yhteiskunnan suojaamistehtävien turvaamiseksi. Tullin käsitys oli tuolloin, että korotus on pysyvä lisäys määrärahakehyksiin, koska tarve ei ollut ainoastaan akuutti vaan myös pysyvä. Kuitenkin tämä määräraha on poistettu hallituksen esityksestä Tullin toimintamenomäärärahoiksi vuodelle 2019.

Vuodelle 2018 Tullille siirrettiin edellä kuvaillulla tavalla myöskin toiminnan turvaamiseksi 2 000 000 euroa momentilta 28.10.01 (Verohallinnon toimintamenot). Tämän määrärahalisäyksen osalta Tullin käsitykseksi tuli, että tuo määrärahasiirto tapahtuu ainoastaan kertaluonteisesti ja se palautuisi heti vuodesta 2019 Verohallinnon kehyksiin. Sittemmin Tullille on ilmoitettu, että tuo "laina" Verohallinnolta tulee maksaa takaisin vuonna 2020 kertaluonteisena momenttisiirtona Tullin määrärahoista Verohallinnon määrärahoihin osoitettuna. Viimeisimpänä käänteenä asiassa on se, että tuo "laina" tuleekin palauttaa Verohallinnolle hallituksen esityksen mukaan jo vuoden 2019 määrärahojen myöntämisen yhteydessä.

Tullin esitykset vuoden 2019 talousarvioesitykseen siltä kuin, kun niitä ei ole sisällytetty hallituksen esitykseen

Tulli on esittänyt lisärahoitusta sekä vuodelle 2018 että ensi vuodelle afrikkalaisen sikaruton torjuntaan, mutta esitykset eivät ole menestyneet. Keväällä 2018 Tulli esitti esityksessään Tullin määrärahoiksi vuoden 2019 talousarvioesitykseksi 280 000 euroa varattavaksi afrikkalaisen sikaruton torjuntaan. Vuoden 2018 II lisätalousarvioon Tulli ja Evira ovat esittäneet yhdessä tarkennettuihin laskelmiin perustuen rahoitusta sikaruton torjuntaan siten, että Tullille osoitettaisiin 1 110 000 euroa ja Eviralle 700 000 euroa Tullin osuuden kattaessa vuosien 2018-2019 välinehankinnat ja juoksevan toiminnan.

Tulli on hakenut ja saanut Euroopan naapuruusvälineen (ENI) kautta rahoitusta itärajan rajanylityspaikkojen kehittämishankkeisiin vuosien 2018-2021 välisenä aikana. ENIn kautta saatavan rahoituksen bruttosuuruus on 9 651 540 euroa, josta kansallisesti tulee maksettavaksi 20 % kansallinen osuus. Tulli on esittänyt tämän kansallisen osuuden osalta myönnettäväksi vuoden 2019 toimintamenomäärärahoihin 600 000 euron määrärahan.

Laki turvallisuusverkosta määrittelee Tullin tiettyjen tehtävien osalta TUVE-verkon käyttäjäksi. Tullin TUVE-käyttöönoton piti tapahtua jo tänä vuonna, mutta käyttöönotto on siirtymässä nykyisten arvioiden mukaan vuodelle 2019. Tullin arvion mukaan käyttöönotto tulee aiheuttamaan Tullille pysyvän 1 440 000 lisäkustannuksen. Tulli esitti tämän kustannuksen kattamiseksi vuodelle 2019 täysimääräistä määrärahalisäystä.

Brexit-vaikutukset Tullin osalta

Iso-Britannian ero Euroopan Unionista (=Brexit) toteutuu 29.03.2019.. Neuvottelut Iso-Britannian ja Euroopan Unionin välillä mahdollisesta siirtymäkaudesta ja sopimuksesta

ovat kesken. Brexitin vaikutukset tullitoimintaan tulevat olemaan merkittäviä: Tulli arvioi tuonti-ilmoitusten määrän kasvavan 223 000 ja vienti-ilmoitusten 36 000 kappaleella Iso-Britannian jäädessä tulliliiton ulkopuolelle, minkä välitön työllistävä vaikutus tulliselvityksessä on arviolta 30 henkilötyövuotta ja tulliselvitykseen liittyvissä tavarantarkastuksissa 12 henkilötyövuotta ensi keväästä lukien. Johtuen neuvottelujen lopputuloksen epävarmuudesta Tulli ei ole toistaiseksi voinut määrittää tarkempaa valvontatarvetta ja valvontatyön (tullivalvonta, riskianalyysi, verotarkastus ja rikostorjunta) edellyttämiä lisäresursseja. Selvää on, että Tulli tarvitsee lisäresursointia Brexitin toteuduttua, ja Tulli tuleekin esittämään vuoden 2019 määrärahoihin liittyen lisäresursseja Brexitin aiheuttamien lisätöiden hoitamiseksi viivytyksettä Brexitin toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten selkiydyttyä.

Postilinjaston tullivalvonnan automatisointi

Tullille osoitettiin Valtionvarainvaliokunnan Hallinto- ja turvallisuusjaoston aloitteesta vuoden 2018 toimintamenomäärärahoihin 1 500 000 euron lisäys ns. automatisoidun postilinjaston rakentamiseksi Suomeen saapuvan postipakettiliikenteen valvonnan tehostamiseksi. Erityisenä kohteena automatisoidulla valvontalinjastolla olisi koko ajan kasvavan nettikaupan lähetysten oikeellisuuden valvonta ja laittomien lähetysten havaitseminen. Automatisoidun linjaston tavoitteena olisi havaita modernin valvontateknologian avustamana pakettivirrasta ne lähetykset, joiden fyysinen tarkastaminen tullimiehen toimesta olisi perusteltua odotettavissa olevien jatkotoimenpiteiden käynnistämiseksi.

Postilinjasto teknisenä ratkaisuna tarkoittaa automatisoitua kuljetinhihnastoa ja postipakettien tarkastus-/tunnistusjärjestelmää (ml. sensori- ja läpivalaisuteknologiaa), joka pystyy automatisoidusti teknologian avulla valitsemaan potentiaalisia tarkastuskohteita. Kohdentaminen tapahtuu analysoidulla tiedolla, jota saadaan linjaston tuottaman informaation ja muiden tietolähteiden tietojen yhdistämisellä. Linjastoratkaisu tullaan sijoittamaan Postin tiloihin ja integroidaan Postin logistisiin järjestelmiin siten, että yksittäinen paketti pystytään ohjaamaan Tullin tarkastettavaksi.

Toimivan logistisen kokonaisuuden varmistamiseksi projektissa tehdään tiivistä yhteistyötä Postin asiantuntijoiden kanssa. Tullin investointi on taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää tehdä samassa yhteydessä, kun Postin toimitiloihin suunnitellaan muutenkin muutoksia. Postissa on viimeisen vuoden aikana tehty ulkomaan postin käsittelytoimintojen sijoittelua koskevaa selvittelyä Helsinki-Vantaan toimintaympäristössä ja nämä ratkaisut ovat sidoksissa hankkeen etenemisen kanssa.

Tulli on käynnistänyt esiselvityksen asiassa jo vuonna 2017. Saatuaan tiedon vuodelle 2018 myönnetystä erityisestä määrärahasta Tulli asetti hankintaprojektin postilinjaston hankkimiseksi. Tällä hetkellä määritellään postilinjaston toiminnallista tavoitetilaa ja itse hankintaprojektissa valmistellaan kilpailutusmateriaalia. Tullin tavoitteena on julkaista vielä vuoden 2018 aikana ennakkoilmoitus tulevasta hankinnasta. Ennakkoilmoituksen perusteella aiheesta kiinnostuneet toimittajat voivat ilmoittautua käymään ns. teknisiä vuoropuheluja Tullin kanssa. Näiden teknisten vuoropuhelujen perusteella pystytään täsmentämään hankinnalle asetettavia teknisiä vaatimuksia vastaamaan paremmin markkinatilannetta, tarkentamaan hankinnan aikataulua ja laatimaan lopullinen tarjouspyyntö. Tämän hetkisen aikataulun mukaan hankintapäätös olisi tehtävissä aikaisintaan alkusyksystä vuonna 2019.

Sami Rakshit
Johtaja